

Sygn. akt II CK 469/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 marca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Stanisław Dąbrowski

SSN Zbigniew Strus

w sprawie z powództwa (...) Banku Spółdzielczego Oddziału w G.
przeciwko (...) Zakładom Drobiarskim "E(...)" Spółce Akcyjnej w Ś.
o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 3 marca 2005 r., kasacji strony
powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 14 stycznia 2004 r., sygn. akt I ACa
(...),

oddala kasację;

zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2003 r. Sąd Okręgowy w Z. zasądził od pozwanego –
(...) Zakładów Drobiarskich „E(...)” SA w Ś. na rzecz powoda – (...) Banku (...) Oddział
w G. kwotę 129 130,73 zł z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu. Wyrok ten, na

skutek apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 14 stycznia 2004 r. zmienił i powództwo oddalił. Rozstrzygnięcie to zapadło w wyniku następujących ustaleń.

W dniu 8 marca 2001 r. pozwany zawarł z hodowcami drobiu E. i E. K. kolejną już umowę o współpracę, przewidującą m.in. dostarczenie pozwanemu przez hodowców odchowanych przez nich indyków. Celem zabezpieczenia wierzytelności pozwanego wynikającej z tej umowy hodowcy zobowiązali się przewłaszczyć na pozwanego stado indyków liczące 13 500 sztuk, z tym że jeżeli zostanie ono dostarczone pozwanemu w umówionym terminie i dokonane zostanie jego rozliczenie, przeniesienie własności straci moc.

W dniu 25 kwietnia 2001 r. K. kupili 13 440 piskląt indyków i przystąpili do ich odchowu.

W dniu 2 maja 2001 r. powód zawarł z K. umowę o udzieleniu im kredytu obrotowego przeznaczonego na tucz indyków. Celem zabezpieczenia wykonania tej umowy kredytobiorcy przelali na powoda wierzytelność przysługującą im wobec pozwanego na podstawie umowy o współpracę z dnia 8 marca 2001 r., a także przewłaszczyli na powoda stado 13 440 piskląt indyków zakupionych w dniu 25 kwietnia 2001 r., z tym że jeżeli kredyt wraz z odsetkami zostanie spłacony w umówionym terminie, przeniesienie własności straci moc.

W sierpniu i wrześniu 2001 roku K. dostarczyli pozwanemu żywiec indyczy ze stada kupionego w dniu 25 kwietnia 2001 r. na kwotę 503 292,75 zł.

K. nie spłacili kredytu otrzymanego od powoda. Pozwany, zawiadomiony przez powoda o zawartej w dniu 2 maja 2001 r. pomiędzy K. a powodem umowie przelewu wierzytelności, przekazał powodowi kwotę należną K. za dostarczony żywiec indyczy, z tym że potrącił z niej kwotę 129 130, 73 zł, należną mu od K. z tytułu kar umownych naliczonych w związku z umową łączącą te strony w 2000 r. i zasądzoną prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Z. z dnia 27 lutego 2001 r.

Spór w sprawie sprowadza się do skutków przewłaszczenia przez K. na powoda 13 440 indyków, dokonanego umową z dnia 2 maja 2001 r. i komu, K. czy powodowi przysługuje należność za indyki dostarczone pozwanemu w sierpniu i wrześniu 2001 r. W tym drugim wypadku pozwany nie mógłby bowiem potrącić z tej należności wierzytelności, która przysługuje mu w stosunku do K. (art. 513 § 2 k.c.).

Według Sądu Okręgowego umowa z dnia 8 marca 2001 r. nie weszła w życie i nie doszło do jej realizacji, nie doszło zatem do przewłaszczenia na pozwanego stada indyków, przewidzianego tą umową. Na podstawie umowy przewłaszczenia z dnia 2

maja 2001 r. powód stał się właścicielem stada indyków. Dostarczając je pozwanemu K. działali w imieniu i na rzecz powoda i jemu należy się cena sprzedaży tych indyków (art. 535 k.c.). Potrącenie z tej ceny wierzytelności przysługującej pozwanemu w stosunku do K. nie jest zatem uprawnione. Stanowiska tego nie podzielił Sąd Apelacyjny. Jego zdaniem umowa przewłaszczenia z dnia 8 marca 2001 r., jako zawarta z naruszeniem zasady *nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet*, nie była skuteczna, a gdyby przyjąć, że dotyczyła rzeczy przyszłych to nie doszło do przeniesienia posiadania stada indyków na pozwanego, a więc ważnego przeniesienia na niego własności tego stada (art. 155 § 2 k.c.). Pozwany wszedł w jego posiadanie dopiero na podstawie umowy kupna z K.. Oceniając umowę z dnia 2 maja 2001 r. Sąd Apelacyjny uznał, że jej postanowienia dotyczące zabezpieczenia udzielonego kredytu przez przelew wierzytelności przyszłej i przewłaszczenie stada piskląt indyckich nie wykluczają się wzajemnie jedynie przy założeniu, że zgodnym zamiarem stron było przewłaszczenie stada na pozwanego do czasu odchowania indyków przez K., a potem własność stada powracała do K. i od tej chwili roszczenia powoda zabezpieczało tylko postanowienie o przelewie wierzytelności. Dostarczając pozwanemu odchowane indyki K. działali w imieniu własnym i to im należy się cena sprzedaży tych indyków. Sąd Apelacyjny stwierdził, że nawet gdyby K. nie byli uprawnieni do sprzedaży indyków, to ich zbycie pozwanemu wywarłoby i tak skutek rozporządzający (art. 169 § 1 k.c.). Ostatecznie stanął na stanowisku, że z należności przysługującej K. za dostarczone indyki, objętej przelewem na rzecz powoda, pozwany mógł skutecznie potrącić własną wierzytelność w stosunku do K. (art. 498 k.c.).

Wymieniony na wstępie wyrok Sądu Apelacyjnego powód zaskarżył kasacją. Podstawę kasacji stanowi naruszenie prawa materialnego – art. 155 w zw. z art. 349, art. 513 i art. 535 k.c. oraz naruszenie przepisu postępowania – art. 382 k.p.c. w zw. z art. 65 k.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Pozwany wniósł o odrzucenie kasacji lub odmowę przyjęcia jej do rozpoznania albo o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Polemizując ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego skarżący utrzymuje, że przewłaszczenie przez K. na powoda stada 13 440 piskląt indyków dokonane umową z dnia 2 maja 2001 r. było ważne i skuteczne. Ustosunkowywanie się do tej kwestii jest jednak zbyteczne. Skarżący nie podważa bowiem stwierdzenia przez Sąd Apelacyjny, a

wręcz przyznaje, że nawet gdyby K. nie byli uprawnieni do sprzedaży indyków, to dostarczenie ich pozwanemu spowodowało, że pozwany nabył ich własność, jako nabywca rzeczy od osoby nieuprawnionej do jej rozporządzania (art. 169 § 1 k.c.). Nabycie takie, nawet jeżeli między osobą tą a nabywcą zawarta została umowa sprzedaży, nie jest nabyciem na podstawie umowy sprzedaży. Przeniesienie własności w wyniku umowy sprzedaży wymaga mianowicie, żeby sprzedawca był właścicielem rzeczy sprzedanej (art. 535 k.c.). Nabycie rzeczy od osoby nieuprawnionej do jej rozporządzania jest szczególnym sposobem nabycia własności, którego podstawę stanowi art. 169 § 1 k.c. Nabywca rzeczy od osoby nieuprawnionej nie jest zobowiązany do zapłacenia ceny sprzedaży – ani zbywcy, ani rzeczywistemu właścicielowi rzeczy sprzedanej. Należność przysługująca od pozwanego za dostarczone mu indyki nie może zatem być zakwalifikowana jako cena ich sprzedaży. Jest to należność za indyki kupione przez K. jako pisklęta, odchowane przez nich i dostarczone pozwanemu zgodnie z umową o współpracy z dnia 8 marca 2001 r. Stosownie do tej umowy uprawnionymi do jej otrzymania byli K. Z wierzytelności dotyczącej tej należności, przelanej na powoda, jako przysługującej K., pozwany może więc potrącić własną wierzytelność w stosunku do K. (art. 513 § 2 k.c.).

Jeżeli na skutek rozporządzenia przez K. stadem indyków, którego właścicielem na podstawie umowy przewłaszczenia z dnia 2 maja 2001 r. stał się powód, pozwany bez podstawy prawnej uzyskał jego kosztem korzyść majątkową, to powód mógłby domagać się od pozwanego zwrotu jej wartości (art. 405 k.c.). Jednakże podstawą powództwa nie są przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, a i możliwość zastosowania ich w sprawie nie była rozważana przez sąd drugiej instancji. Skoro podstawą kasacji – którą Sąd Najwyższy jest związany (art. 393¹¹ § 1 k.p.c. w brzmieniu sprzed zmiany dokonanej ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r., Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) – nie jest naruszenie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, rozważanie zasadności zaskarżonego wyroku w świetle tych przepisów jest w postępowaniu kasacyjnym wyłączone.

Z przytoczonych względów, uznając że kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw, Sąd Najwyższy oddalił ją (art. 393¹² k.p.c. w brzmieniu sprzed zmiany dokonanej ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r.) i stosownie do art. 108 § 1 w związku z art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c. orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego.